

ARCHEOLOGIENOTA

RENINGELST

(prov. WEST-VLAANDEREN)

PROGRAMMA VAN MAATREGELEN

Monument
Vandekerckhove

Auteurs: Bert ACKE, Bart BARTHOLOMIEUX,
Maarten BRACKE & Mieke Van de
Vijver

Monument Vandekerckhove nv
Oostrozebekestraat 54
8770 INGELMUNSTER

Afdeling Archeologie
Projectcode: 2016F176

- **Administratieve gegevens**

- ➔ Initiatiefnemer: Gemeente Poperinge, Grote Markt 1, 8970 Poperinge
- ➔ Erkende archeoloog: Bart Bartholomieux, OE/ERK/Archeoloog/2016/00127
- ➔ Erkende archeoloog rechtspersoon: Monument Vandekerckhove nv, Oostrozebekestraat 54, 8770 Ingelmunster, OE/ERK/Archeoloog/2015/00031
- ➔ Locatiegegevens: Poperinge, Reningelst, Kriekstraat, Pastoorstraat, Reningelstplein, Zevekotestraat, Heuvellandseweg, Nedergraafstraat en Baljuwstraat (zie plan in bijlage 2 bij het verslag van resultaten bureaustudie)
- ➔ Kadastergegevens: Reningelst, afdeling 4, sectie E (zie plan in bijlage 3 bij het verslag van resultaten bureaustudie)

- **Aanleiding vooronderzoek**

- ➔ zie het verslag van resultaten bureauonderzoek

- **Resultaten vooronderzoek zonder ingreep in de bodem**

- ➔ zie het verslag van resultaten bureauonderzoek

- **Gemotiveerd advies**

Het uitgevoerde bureauonderzoek is volledig, alle relevante beschikbare bronnen zijn teruggevonden en zijn geraadpleegd. Op basis van het verslag van resultaten van het bureauonderzoek kan gesteld worden dat:

- Voor de periodes ouder dan de middeleeuwen is er voor het projectgebied geen enkele indicatie betreffende aan- of afwezigheid van bewoning. In de gemeente Reningelst zelf zijn er wel een aantal sporen (brandrestengraf, kuilen met handgevormd aardewerk) aangetroffen die wijzen op bewoning in de metaaltijden of vroeg-Romeinse periode.
- Voor de middeleeuwen maakt het bureauonderzoek duidelijk dat Reningelst reeds in 1113 wordt vermeld in de geschreven bronnen. Het oudste kaartmateriaal (Kaart van Ferraris) maakt duidelijk dat de bewoning zich voornamelijk situeerde langsheen de Pastoorstraat. Binnen het centrum van Reningelst is er dus zeker een potentieel aan middeleeuwse sporen.

- Het kaartmateriaal maakt duidelijk dat er in Reningelst pas eind 19de – begin 20ste eeuw sprake is van een duidelijke toename van de bewoning waarbij wordt uitgebreid langs de invalswegen.
- De verwachting aan sporen binnen het projectgebied is echter niet groot aangezien het hier in hoofdzaak de vervanging van bestaande weginfrastructuur betreft. De aanleg van de bestaande infrastructuur zal wellicht alle oudere sporen hebben vernield. Enkel de locaties van het bufferbekken en de afwateringsgrachten betreffen werken in ongestoorde bodem.
- Voor het Reningelsplein, waar men riolering en een ondergronds pompstation situeert, is er wel de specifieke verwachting dat men nog archeologische sporen kan aantreffen. Het Reningelsplein bevindt zich namelijk op het voormalige voorhof van het kasteel van Reningelst zoals ook zichtbaar op het verschillende kaartmateriaal. Zo bestaat de kans op de aanwezigheid van de gracht rondom het voorhof evenals funderingsresten van eventuele bebouwing op het voorhof. Gezien de huidige beperkte infrastructuur op deze locatie is de kans zeer reëel dat deze dieper gelegen structuren wel bewaard zijn gebleven.

De geplande werken betreffen in hoofdzaak de **vervanging van de huidige weginfrastructuur**. Het betreft hier een zeer beperkte ingreep in de bodem waarbij de kans zeer reëel is dat de aanleg van de bestaande infrastructuur reeds de oudere sporen heeft vernield. Bij de heraanleg van het Reningelstplein wordt weinig uitgekofferd en is ook deels gefundeerd op de puinlaag van na WOI. Voor deze werken wordt geen verder archeologisch vervolgonderzoek voorgesteld. **De rioleringswerken** hebben wel een grote impact op de bodem. Echter, deze graafwerken situeren zich onder de bestaande weginfrastructuur waarvan kan gesteld worden dat deze reeds de oudere sporen heeft vernield. Ook voor deze werken wordt bijgevolg geen verder archeologisch onderzoek geadviseerd. Enige uitzondering betreffen de rioleringswerken ter hoogte van het Reningelstplein. Gezien deze locatie deel uitmaakte van het voormalige voorhof van het kasteel van Reningelst, wordt geadviseerd om hier de rioleringswerken en het graven van het ondergronds pompstation archeologisch te begeleiden. Hoewel ook hier, door de aanleg van de bestaande Zwevekotestraat en het Reningelstplein, de oudere sporen wellicht vernietigd zullen zijn, is hier echter de kans zeer reëel dat op deze locatie nog dieperliggende structuren (gracht rond het voorhof, gebouwfunderingen op het voorhof) bewaard zijn.

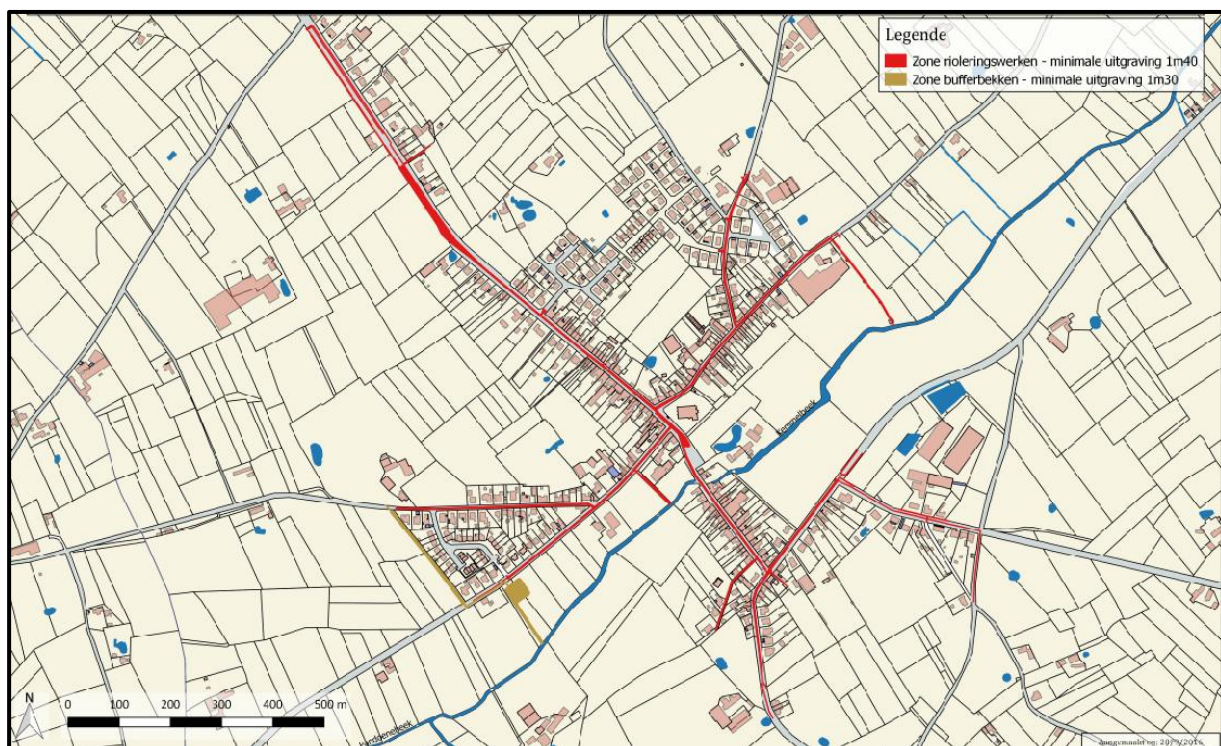
De locaties van het toekomstige **bufferbekken en de afwateringsgrachten** betreffen de enige plaatsen waar men werken zal uitvoeren in ongestoorde bodem. Echter, de beperkte aard (beperkt oppervlak bufferbekken, lijntracé's drainagegrachten) van deze

werken, samen met het feit dat er op basis van de bronnen geen gekende verwachtingen zijn, maakt dat ook voor deze werken geen verder archeologisch onderzoek wordt voorgesteld. De kosten zijn immers onevenredig hoog met het potentieel op kennisvermeerdering.

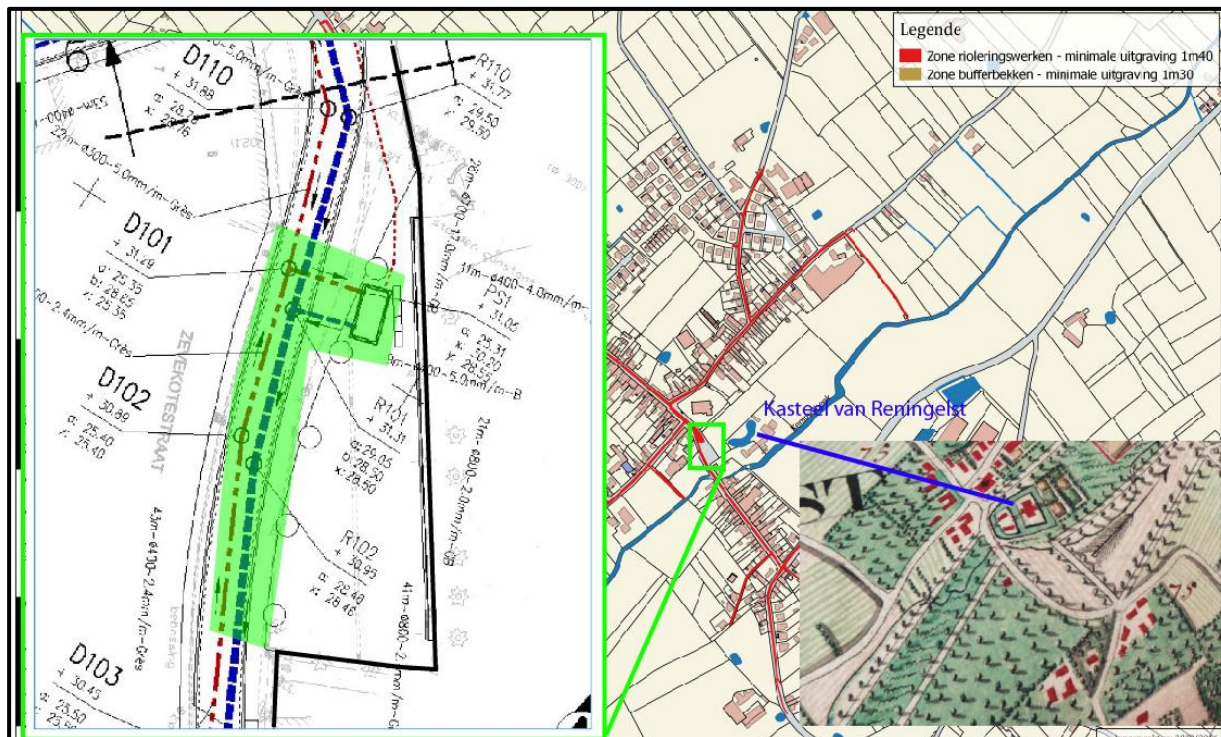
Besluitend wordt voor de geplande werken dus **enkel een archeologische begeleiding voorgesteld van de rioleringswerken en het graven van het pompstation ter hoogte van het Reningelstplein.**

- **Planafbakening**

Het plangebied betreft de centrumstraten van Reningelst waarbij de weginfrastructuur en de riolering worden heraangelegd. Daarnaast wordt ook voorzien in afwateringsgrachten, een bufferbekken en een ondergronds afvalwaterpompstation (zie figuur 1). Enkel voor de rioleringswerken en het uitgraven van het ondergronds pompstation op het Reningelstplein wordt een archeologische begeleiding voorgesteld (zie figuur 2). De rest van de werken kunnen vrij gebeuren. De potentiële kennisvermeerdering weegt voor die werken niet op tegen de kosten die met verder archeologisch onderzoek zouden gepaard gaan.

Figuur 1: Projectie van het plangebied op de kadasterkaart. Zie eveneens bijlage 4 in het verslag van resultaten.

Figuur 2: Projectie van het plangebied en de groen gekleurde advieszone op de kadasterkaart. Zie eveneens bijlage 20 in het verslag van resultaten).

• Vraagstelling

Doel van de archeologische begeleiding van de rioleringswerken en het uitgraven van het ondergronds pompstation op het Reningelstplein is het beantwoorden van volgende (niet-limitatieve) vragenstellingen:

- ➔ Hoe is de bodemopbouw?
- ➔ Zijn er archeologische sporen aanwezig? Zoja, welke is hun bewaringstoestand?
- ➔ Zijn er archeologische sporen die te linken zijn aan de kasteelsite, en dan meer specifiek het voorhof van het kasteel?

• Plan van aanpak

Doel van de archeologische begeleiding is het archeologisch bodemarchief maximaal te registreren en te onderzoeken, daar waar een volwaardige archeologische opgraving niet mogelijk of opportuun is. De archeologische begeleiding betreft een speciale vorm van archeologische opgraving. Men tracht steeds zo maximaal mogelijk de technieken

van een archeologische opgraving te benaderen. Waar men afwijkt van de opgraving, zowel naar uitvoering, als naar rapportage, dient dit beargumenteerd in het programma van maatregelen voor de archeologische opgraving (werfbegeleiding) in de archeologienota of nota, of in de aanvraag tot toelating voor de archeologische opgraving (werfbegeleiding).

Indien mogelijk worden bij de werfbegeleiding de nodige referentieprofielen aangelegd. Registratie en staalname gebeuren conform de Code van Goede Praktijk (hfdst. 21.3 en 21.4)

Alle graafwerken voor de aanleg van de rioleringen, inspectieputten en het ondergronds pompstation op het Reningelstplein dienen te gebeuren onder begeleiding en op aanwijzen van 2 archeologen. Bij aantreffen van archeologische sporen dienen de archeologen even de tijd te krijgen om deze te registreren. Nadien kunnen de werken verdergezet worden. Er moet dus van uitgegaan worden dat de graafmachine niet hetzelfde rendement zal halen als bij graafwerken waar geen archeologische voorwaarden aan gekoppeld zijn. Zowel het veldwerk als de verwerking en rapportage dienen te voldoen aan de methodiek zoals beschreven in de Code van Goede Praktijk. Hierop worden geen afwijkingen voorzien.

Staalname en conservatie dienen te gebeuren volgens de bepalingen zoals beschreven in de Code van Goede Praktijk. Omdat een vooronderzoek met ingreep in de bodem op deze site niet opportuun is, kan de aard van de staalname en conservatie niet vooraf worden ingeschat.

- **Criteria**

De archeologische opgraving moet niet uitgevoerd worden indien de geplande bouwwerken, waarvoor deze archeologienota wordt opgesteld, niet zullen worden uitgevoerd.

- **Schatting totale duur**

De duur van de archeologische werken hangt samen met deze voor de aanleg van de rioleringen en het uitgraven van het ondergronds pompstation. Een inschatting is dus moeilijk te geven aangezien deze bepaald worden door een andere aannemer.

- **Kostenraming**

De opgraving (werfbegeleiding) wordt uitgevoerd door een ploeg bestaande uit een erkend archeoloog (deeltijds), een veldwerkleider (permanent, zowel voor veldwerk als verwerking), een assistent-archeoloog (permanent, zowel voor veldwerk als verwerking) en een aardkundige (deeltijds, indien nodig en op afroep). Indien nodig worden een conservator, een materiaaldeskundige en natuurwetenschappers deeltijds betrokken bij het onderzoek. De kosten voor de graafwerken en werfinfrastructuur maken geen deel uit van deze kostenraming. Voor het natuurwetenschappelijk onderzoek wordt een te verrekenen som van maximaal 5000 euro voorzien, die wordt opgenomen in de post verwerking.

- ➔ Veldwerk: 1000 euro/dag
- ➔ Assessment: 1000 euro
- ➔ Verwerking: 2000 euro
- ➔ Rapportering: 2000 euro
- ➔ Conservatie: maximaal 500 euro

- **Gewenste competenties**

Het veldwerk wordt uitgevoerd door 2 gediplomeerde archeologen die permanent op de site aanwezig zijn. Daarnaast wordt conform de Code van Goede Praktijk een aardkundige betrokken bij het veldwerk, deze dient echter niet permanent op het terrein aanwezig te zijn.

- ➔ Minstens één van de uitvoerende archeologen dient ten minste 220 werkdagen veldervaring te hebben met onderzoek op landelijke sites.
- ➔ Minstens één van de uitvoerende archeologen dient ten minste 120 werkdagen veldervaring te hebben met onderzoek in de zandleemstreek.
- ➔ Minstens één van de uitvoerende archeologen moet ervaring hebben als projectleider op 5 projecten in de middeleeuwse archeologie.
- ➔ De aardkundige moet beschikken over aantoonbare ervaring met archeologisch onderzoek in de zandleemstreek.

- **Risicofactoren**

Er zal op alle momenten (voorbereiding en uitvoering) een gedegen overleg moeten zijn tussen de initiatiefnemer, de aannemer bouwwerken en de aannemer archeologie om de

werken optimaal op elkaar af te stemmen. Zeker gezien de werken tegelijkertijd gebeuren.

- **Deponering**

Het archeologisch ensemble zal gedurende het onderzoek bewaard worden bij de aannemer archeologie. Na volledige afronding van het onderzoek zullen met de initiatiefnemer de nodige afspraken gemaakt worden over een definitieve deponeringsplek.